

Slovenski dom

Štev. 145

V Ljubljani, v četrtek, 1. julija 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujeje
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino n. 1131 Un'incursione contro il porto di Bona 12 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Il porto di Bona è stato efficacemente bombardato da formazioni aeree tedesche.
Messina e dintorni e la costa calabra dello stretto, hanno subito una nuova incursione. Alcune bombe sono state sganciate anche su Porto Empedocle. Il nemico ha perduto 10 apparecchi: 5 in combattimento con la caccia dell'Asse nel cielo di Comiso e 5 ad opera dell'artiglieria contrerea precipitati rispettivamente nei pressi di Licata, Pozzallo, Tremestieri, Comiso e Castel Vetrano.
Nell'azione su Livorno, citate nel bollettino di ieri, altri due quadrimotori nemici colpiti dal tiro delle batterie della difesa, sono caduti in mare presso l'isola di Gorgona.
Nota: Nelle incursioni citate dal Bollettino odierno, sono stati finora accertati 2 morti e 10 feriti a Porto Empedocle.

Vojno poročilo št. 1131 Letalski napad na pristanišče v Boni 12 nasprotnikovih letal uničenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1131 pravi:
Nemški letalski oddelki so uspešno bombardirali pristanišče v Boni.
Messina in okolica ter kalabrijsko obrežje ožine so doživeli nov letalski napad. Nekaj bomb je bilo vrženih tudi na Porto Empedocle.
Nasprotnik je izgubil 10 strojev: 5 v bojih z osnimi lovci nad Comisom, 5 pa po zaslugi protiletalskega topništva. Treščili so na tla blizu Licate, Pozzallo, Tremestierija, Comisa in Castelvetrana.
Pri nastopu nad Livornom, ki ga omenja včerajšnje vojno poročilo, sta padla v morje še dva nasprotnikova štirimotornika, ki so jih zadeli strel obrambnih baterij, in sicer blizu otoka Gorgona.
Pripomba: Pri letalskih napadih, ki jih omenja današnje uradno vojno poročilo, so doslej ugotovili 2 mrtve in 10 ranjenih v Porto Empedocle.

Vzroki pomanjkanja in lakote v Sovjetski Rusiji

Lizbona, 1. julija. s. — Ameriški tehnik »New York« se bavi v nekem svojem članku z vprašanjem o prehrani v Sovjetski Rusiji ter v njem med drugim ugotavlja, da je bila Rusija navzlic temu, da je največja poljedelska država na svetu, skoraj vedno dežela pomanjkanja. V dobi od 1845 do 1934 je Rusija doživela dvanajstkrat največje pomanjkanje. Omenjeni ameriški dnevnik podčrtava, da je sedanjemu stanju ruskega poljedelstva v veliki meri kriv nered, ki ga je povzročila vojna, krivo pa je temu tudi to, da so Rusi izgubili neizmerna poljedelska področja. Pravi, da Sovjeti v namenu, da bi vsaj delno nadomestili hude izgube, ki so jih utrpeli, skušajo izkoristiti ozemlje v Kazakstanu in v zahodni Sibiriji, toda te zemlje še daleč ni mogoče primerjati s tisto, ki so jo izgubili, poleg tega pa so tudi težave, s katerimi se morajo boriti, ogromne.

Komedija s sovjetsko zastavo v Angliji

Stockholm, 1. julija. s. Dogodek, ki je pripravil mnogo užika, — kakor piše »Daily Herald« — se je pripetil v angleškem mestecu Grantham. Na občinskem poslopiju so nekega dne razobesili sovjetsko zastavo, ki je visela tam 48 ur, dokler je niso slednjič pončiči neznanca odstranili. Ko je sovjetsko poslanstvo v Londonu zvedelo za ta dogodek, se je pritožilo pri angleški vladi zaradi žaljive narodne zastave v zavezniški državi. Predsednik angleško-sovjetskega društva, Digrant, je celo zahteval, da mora policija odločno nastopiti in kaznovati krivce. Pritožbe veleposlanstva niso prav nič upoštevali, razen če gospod Majski ne smatra mesta Granthama že za prestolnico ene tistih republik, o kateri Stalin sanja, da bodo vstale v raznih evropskih deželah. V tem primeru se bo smatral pooblaščenega, da se znova pritoži tisti dan, ko bodo na občini tega mesta razobesili angleško zastavo.

Resnica o divjaštvu angleških letalcev

Berlin, 1. julija. s. Nemška uradna agencija je v poročilu odkrila spletko nasprotne propagande, ki bi zadnji napad na Köln rada prikazala kot napad na industrijske cilje okrog tega mesta in v središču samem. Nasproti temu pa ostanejo nesporne dejstva, ki prikazujejo strahovanje angleških letalcev. Na vsem nemškem ozemlju so bili neštevilni znameniti spomeniki uničeni ali poškodovani, razdejanih je bilo 133 cerkva, 494 pa hudo poškodovanih. Javna poslopja in stanovanjske naselbine so bile načrtno bombardirane, ženske in otroci zverinsko pomorjeni.

Ameriška izdelava nazaduje

Lizbona, 1. julija. s. Iz New Yorka je prišla vest, da je vrhovni poveljnik ameriške vojske general Sommerwell dejal, da se je po načrtu določena izdelava za mornarico meseca maja zmanjšala, namesto da bi se povečala. To zmanjšanje so zakrivali mnogi vzroki, med katerimi so poglavitve: poplave, pomanjkanje delovnih sil in slabi uspehi delavcev.

Kreditne in zavarovalniške ustanove - docela v službi vojskujoče se Italije

Rim, 1. julija. s. Tu je bila eja fašistovske konfederacije za kreditna in zavarovalniška podjetja. Zbora so se udeležili: minister za korporacije, guverner Banke d'Italia, podpredsednik korporacije za zavarovalništvo in kredit, glavni finančni ravnatelj, senatorji, narodni svetniki in številni zastopniki gospodarstva in denarništva.
Po pozdravu za Duceja je predsednik začel s poročilom o delu organizacije in o vprašanjih, ki jih je reševala v tretjem letu vojne. Poudaril je, da pomeni udeležba strankinih ministrov ter guvernerja Italijanske banke pečat na slovesno izpoved vere, ki jo misli organizacija izreči.
Poudaril je, da so organizacija in njene ustanove znale vzdržati in ostati kos vsem zahtevam, ki jim jih nalaga njihova kočljiva služba. Omenil je ukrepe, ki jih določajo nekatere pogodbe, sklenjene s konfederacijo delavcev, in pogodbe na korist različnih ustanov. Posebej je omenjal, koliko so storili za spremembo ter izpolnitev zakona o povračilu vojne škode, zlasti o povračilu za državne vrednotnice, ki so bile uničene. Omenjal je tehnično sodelovanje različnih panog za izvedbo ukrepov glede določanja lastništva pri delnicah ter notranjo disciplino pri različnih panogah in poudaril uspešno delo raznih korporativnih ustanov za kredit in zavarovalništvo. Uspehi vsega tega so se vedno spremenili v pozitivna dejanja.
Končal je z naglim pregledom o uspehih na področju delovnih, skrbstvenih in zavarovalnih pogodb, ki so potrdile duha socialne vzajemnosti s konfederacijo delavcev ter nepretrgani razvoj

različnih skrbstvenih ustanov. Ob koncu poročila je izrekel gorečo željo, da bi mogočni skupek raznih konfederacijskih panog, ki ima zbranih in upravlja čez 170 milijard, dobiva za državo okoli 12 milijard prispevkov in obsega v svojem okviru ljudi velike sposobnosti ter strokovnjake z gorečo vero, bili vedno na razpolago za službo v korist vojskujočega se naroda. Vsak napor, ki ga bodo zahtevali od organizacije in njenih panog, se bo zdel kaj lahak spričo najvišjih ciljev, h katerim danes streme vse sile italijanskega ljudstva.
Nato je povzel besedo eksc. Azzolini, guverner Italijanske banke ter načelnik nadzorništva nad kreditnimi ustanovami. Poudaril je, da je tudi v preteklem letu bilo delo nadzorništva zelo olajšano po duhu discipline, ki so ga dokazale vse kreditne ustanove s tem, da so se zvesto ravnale po navodilih. Nato je na kratko obravnaval prispevek teh ustanov pri financiranju vojne v vseh njenih oblikah, od neposrednega nalaganja denarja v državne obveznice pa do podpore industrijam in trgovskim podjetjem, ki delajo za državo. Toplo je pohvalil banke, da so toliko pomagale k uspehu zadnjih državnih posojil. Ta uspeh je tudi dokaz zaupanja, ki so si ga kreditne ustanove znale pridobiti pri vlagalcih.
Nato se je zahvalil predsedniku konfederacije za sodelovanje, s katerim je nadzorništvo pomagal pripravljati in uveljavljati različne ukrepe na kreditnem področju. Vzdajno delo voditeljev konfederacije je bilo v veliki meri mogoče le zaradi trdne zavesti, ki jo imajo kreditne ustanove zdaj glede višjih ciljev svojega delovanja. Tudi če se

bo presnavljanje bančnega sistema moralo nadaljevati tako, da bodo njegove oblike vedno bolj popolne in v skladu s potrebami države v slebernem položaju, vendar že dosedanje skušnje dovoljujejo trditi, da italijanska kreditna organizacija zaradi visokega čuta za odgovornost, zaradi zanesljive discipline ter pripravljenosti na sodelovanje pri voditeljih konfederacije in pri ustanovah, ki jih obsega, daje in bo še naprej dajala ves svoj prispevek za vojno in za dosego zmage.
Potem je spregovoril minister za korporacije eksc. Cianetti, ki je pohvalil delo organizacije ter poudaril važnost in kočljivost nalog, ki so ji zaupane. Podčrtal je medsebojno odvisnost med gospodarsko in finančno politiko ter med to in med socialno politiko. Končal je z zatrdilom, da sta odpor in zmaga orožja, v katero vsi Italijani neomajno zaupajo, bistven pogoj za življenje naroda. Nič manj bistvenega pa nista gospodarski ter finančni odpor in zmaga, kakaj brez njiju bi se posušili vsi viri bodočih možnosti.
Zatem je povzel besedo finančni minister eksc. Accerbo. Pohvalil je voditelje konfederacije zaradi prekoristnega in uspešnega sodelovanja pri vladnem delu za financiranje vojne. Ponovil je poročilo, ki ga je imel v ministrskem odboru pod Ducejevim predsedstvom, in navedel nadaljnje podrobnosti o uspehu pri podpisovanju dveh izdaj blagajniških zapisov, od katerih šteje vsaka pet milijard lir. Vpisovanje je doseglo znesek 12 milijard 11 milijonov in 669 tisoč lir, katerim je treba dodati še nekaj pisov s Sicilije in Sardinije. Da se pobere presežek, so izdali novo vrsto zapisov. Med vpisovanjem posojila se je dotok rednih zapisov povečal za milijard 350 milijonov lir. Minister je pri tej priliki sporočil, da bodo v kratkem s posebnim ukrepom devetletne 44% bone, izplačljive v letu 1951., zamenjali z drugimi devetletnimi, po 5% obrestujujimi se boni. Končal je z zatrdilom, da fašistovska vlada v svoji finančni politiki postavlja na prvo mesto popolno izpolnjevanje lastnih obveznosti do hranilcev.
Občni zbor se je končal s pozdravom Duceju.

Nemške podmornice potopile 8 ladij z 49.000 tonami Na vzhodu zatišje — Močan letalski napad na Bono — 12 zavezniških letal sestreljenih nad Sredozemskim morjem

Hitlerjev glavni stan, 1. julija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:
Na vzhodnem bojišču ni bilo nobenega pomembnega bojnega delovanja.
Na Crnem morju so nemške podmornice potopile dve ladji s skupno 2000 tonami, lahke pomorske obožene sile pa med kratko nočno borbo eno sovjetsko topničarko. Letalstvo je uničilo z bombami na morju pri Novorosijsku sovražno stražno ladjo.

Močan oddelek nemških težkih bojnih letal je bombardiral preteklo noč z dobrim uspehom ladijske cilje in pristanišče naprave na področju pri Boni. Nad Sredozemskim morjem je bilo večeraj sestreljenih 12 sovražnih letal. Dve lastni lovski letali se nista vrnila.
Nemške podmornice so potopile na Atlantiku in Sredozemskem morju po hudih borbah proti ladijskim sprevedom in posameznim enotam 8 ladij s skupno 49.000 tonami ter še en rušilec in tri prevozne jadrnice. En nadaljnji parnik je bil torpediran. Med temi boji so naši čolni sestrelili tudi 5 sovražnih bombnikov.

Nemški poklon Ducejevemu zgodovinskemu delu

Berlin, 1. julija. s. Nemški list »Berliner Nacht-ausgabe« je objavil dopis iz Rima, ki je posvečen mestu Littoriji ob prikli enajste obletne, ustanovitve. Dopisnik pravi, da je Mussolinijevo delo, po katerem so znova napravili plodna ogromna zemljišča, ki so bila poprej eno samo močvirje, čudovito. Večkrat v zgodovini so se že lotili velikega izsuševalnega dela, ki je danes opravljeno, toda vsi poskusi so zmeraj spodleteli zaradi raznih težav, na katere so taki načrti naleteli. Duce pa je izsušil pontinska močvirja ter tako svetu pokazal ne samo svojo voljo, marveč tudi silo, kadar hoče doseči kak cilj.

Sinu madžarskega regenta se je pripetila avtomobilska nezgoda

Budimpešta, 1. julija. s. Regentovega sina, bivšega polnomočnega ministra Nikolaja Horthyja, so po avtomobilski nesreči prepeljali v bolnišnico, kjer so ga takoj operirali. Regentov sin se je javil za prostovoljca, pred kratkim pa je bil na dopustu v rodninskem bivališču v Kenderesu ter se zdaj v avtomobilu vračal k svoji vojaški edinici. Na cesti Kenderes-Szolnok blizu vasi Torokszentmiklos je nenadoma prekoračil cesto otrok. Regentov sin je bil pri krmlu ter naglo pritegnil zavoro, a vozilo se je prevrnilo v občestni jarek, otroku pa se ni zgodilo nič hudega. Regentovemu sinu so takoj prišli na pomoč ter ga z drugim vozilom prepeljali v vojaško bolnišnico v Szolnoku, kjer so ugotovili, da si je poškodoval rame in zlomil ključnico. Operacija je lepo uspeła.

Vesti 1. julija

Po vsej Japonski je pričakovati dobre žetve, je povedal minister za kmetijstvo in gozdove.
V Manili se je prvič sestel pripravljalni odbor za neodvisnost Filipinov.
Turški list »Yenisabah« piše, da vsi turški državljani, ki so poročeni s tujkami, ne bodo mogli biti sprejeti v javno službo.
Iz Turčije poročajo, da so po velikem potresu, ki je preteklo nedeljo skoraj popolnoma porušil mesto Adapazar in Hendek, zabeležili še 25 potresnih sunkov v deželi.
V Crnem morju je bil potopljen zaradi silne nevihte turški 850 tonski parnik »Sehic. Posadka se je rešila.
Angleški list »Times« zahteva tesnejše sodelovanje med Anglijo in Sovjetsko Rusijo. Anglija in Rusija se morata čimprej pogovoriti, da bi se tako razbil led med zaveznikoma.
Iz Londona poročajo uradno, da se brigadni general Nathan Bedford Forrest, poveljnik 8. ameriškega letalskega oddelka, ni povrnil z zadnje letalske bitke nad nemško vojno luko Kielom.
Japonski ministrski predsednik Tojo je bil sprejet pri cesarju, kateremu je poročal o splošnih političnih vprašanjih.
Iz Beirutu poročajo, da so v Siriji, Iraku in Iranu angleške vojaške oblasti zasegle vse zasebne avtomobile.
Turški notranji minister je povedal, da žrtve potresa v Adapazarju niso tako ogromne, kakor so prvotno računali, pač pa se suče število mrtvih okoli 325. Škoda pa je zelo velika, ker je tri četrtine mesta popolnoma porušenega.

Živčna vojna je Italijane le še okrepila

Carigrad, 1. julija. s. Pod naslovom »Živčna vojna ni uspela« je objavil turški list »Tasvir-i Efkar« članek, v katerem oboja pretiravanje angleške in ameriške propagande. S tem da se je vojna podaljšala, je živčna vojna izgubila svojo silo ter v nekaterih primerih dosegla vprav nasprotno uspehe. Nenehne grožnje izkrcanja in hudega bombardiranja so v Italijanih le še okrepile odločitve, da bodo, če se bo kazala potreba, zagrizeno branili narodno zemljo. Za Angleže in Amerikance bi bilo boljše, če bi kar molčali, namesto da bi toliko trobili po radiju.

Ameriške bedastoče o Italiji

Rim, 1. julija. s. Ameriški tisk se zvesto drži poti svojega britanskega brata pri kuhanju presenetljivih novic o Italiji. Zadnje bedasto iznajdbo ameriške vrste je prinesel britanski »Daily Telegraph«. Gre za neko poročilo, ki ga je dobil »Associated Press« iz Berna. To poročilo pravi celo, da je italijanska policija prišla in zaprla »nad 7000 protifašistov in drugih »odpadnikov«. Poročilo se končuje dobesedno takole: »Retiranci naj bi bili visoki fašistični funkcionarji, prefekti ter več tisoč komunistov in protifašistov.«

Pobiranje kovinskih odpadkov na vzhodnem bojišču

Berlin, 1. julija. s. Ta teden se je na vseh področjih vzhodnega bojišča in v zaledju končalo pobiranje starih kovin in odpadkov vseh vrst. Nabrali in poslali so v kraje, kjer bodo to staro kovino predelali, ogromne količine jekla, železa, bron, cinka in bakra.

Tokio — največje mesto na svetu

Tokio, 1. julija. s. Z današnjim dnem začne veljati zakonski ukrep, ki so ga sprejeli na zadnji redni seji poslanske zbornice in s katerim se ustanavlja »veliki Tokio«. S tem zakonom je Tokio postalo največje mesto na svetu in meri 2244 štiri-risajskih kilometrov ter ima 7.400.000 prebivalcev. Njegov letni proračun znaša 600 milijonov jenov. V začetku tega stoletja je Tokio imel le nekaj nad 1.200.000 ljudi.

Gospa Čangkajškova ne bo obiskala Anglije

Lizbona, 1. julija. s. Iz angleškega vira naznaja, da se bo gospa Čangkajškova, ki se že več mesecev mudi v Združenih državah, v kratkem vrnila na Kitajsko. Pravi, da ne bo obiskala Anglije, kamor so jo bili malo prej povabili.

Angleško svarilo glede podmorniške vojne

Stockholm, 1. julija. s. Londonski list »Daily Telegraph« skuša v posebnem članku svariti javno mnenje zavezniških dežel pred pretiranim optimizmom. Mnogi mislijo, da bi po poročilih mornariškega poveljstva lahko sklepali, da je vojna proti sovražnim podmornicam že dobljena, piše list. Narobe je res, da smo še prav daleč od tega cilja, navzlic vsem novim ukrepom angleških in ameriških sil, da bi zajezile hudo škodo, ki jo podmornice osi prizadevajo našemu brodogovju in vojnim prevozom. Os je še zmeraj zelo močna, njenega podmorniškega orožja se je še zmeraj bati, in v Nemčiji še kar naprej gradijo podmornice ter urijo podmorniške posadke, ki se bodo z zavezniški spoprijele v strašnih borbah.

Sovjeti ne morejo prikriti katynske sramote

Smolensk, 30. junija. s. Med zapiski GPU-ja v Smolensku so nedavno našli pismo, ki ga je načelnik posebnega oddelka v koncentracijskem taborišču v Kozjelsku, podporočnik Starikovič, 6. avgusta 1940. prav na skrivaj poslal načelniku GPU-ja v Smolensku, kapitanu Kuprijanusu. V pismu se piše hudo pritožuje, ker ni po odhodu 12.000 poljskih častnikov, ki so jih spravili v Katyn, nihče skrbel za to, da bi se izbrisala sled njihovega bivanja v taborišču Kozjelsku, tako da so ujetniki, ki so zgodnje prišli, prav lahko razumeli, kaj se je zgodilo z ujetimi poljskimi častniki tega taborišča.

Vodja nemške civilne uprave za Spodnje Stajersko je izdal odlok, po katerem mora vsakdo, ki hrani ali upravlja nasprotnikovo premoženje, ali ima obveznosti nasproti osebam ali podjetjem v nasprotnikovih državah, predložiti do 1. avgusta prijavo.

Ob prvi obletnici, odkar je zasedel prestol turški bej, ki so ga Angleži takoj po prihodu odstavili ter preganjali, so se Arabci begunci v Rinnu zbrali ter jasno podčrtali uravne, politične in zgodovinske dogodke, ki so v zvezi z njegovo kratko vlado.

Cerkveno slavlje na Vrhniki

Vrhniki so dan sv. birme proslavili s prireditvijo na čast škofa

Vrhnika, 1. julija. Letošnji praznik sv. Petra in Pavla so Vrhniki proslavili vse bolj svečano kot druga leta. Obisk našega nadpastirja škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je razprostrl na ta dan svoje blagoslovljene roke nad 700 otroškimi glavami in klical nanje darove sv. Duha, slovesna sv. maša v lepo okrašeni in slavnostno razsvetljeni župni cerkvi, vzpodbudne besede prevzisenega škofa, popoldanske slovesne večernice, vse to se je razvilo v pravo cerkveno slavlje, ki bo ostalo vsem Vrhnčanom, zlasti pa mladini v spominu na letošnjo sv. birmo in na te čase.

Mladina se je za ta dan še posebno pripravila, da tako pokaže hvalečnost svojemu prvemu duhovnemu voditelju, V. Prosvetnemu domu se je do 4 popoldne zbralo pri slavnostni prireditvi toliko ljudi, da je bila velika dvorana vse pretesna in premajhna.

Slavnostna prireditev, katere sta se poleg zastopnikov oblasti udeležila tudi g. škof dr. Rožman in župan g. Hren, se je pričela z zborovno deklamacijo in mladinskim petjem. Nastop šolske mladine, med katerimi je bilo največ birmancev, nas je presenetil in navzoči so mladino nagradili za pristočno izvajanje s toplimi aplavzi in priznanjem. Šolsko mladino je vodila učiteljica gđ. Jurjevčeva.

Uprizoritev srednjeveškega misterija v 2 dejanjih »Teofil« v režiji dr. Marolta, ki ga je po starih tekstih priredil prof. Niko Kuret, je pokazala, da je na Vrhniki nekaj dobrih gledaliških igralcev. Ze vsebina misterija samega,

primerna za duha današnjega časa, ko bi si morali dan za dnem krepiiti duha in dušo prav tako kot Teofil, ki je po vseh zablodah vendar našel milost pri Mariji in Bogu, h katerima se je zatekel v težavah in v obupu, je šla do srca in ganila vse, ki so sledili izvedbi tega lepega dela. Vsi nastopajoči Krže, Cukala, Maroltova, Fink in Steruen so bili kos vlogam in so s svojo igralsko sposobnostjo dali delu svetlo stran, tako da je bila uprizoritev misterija igralsko dovršena in nudila navzočim urico resnega premišljevanja. Pohvaliti moramo zlasti igralca Sternena (Satan), ki je podal svojo vlogo prav popolno. Nastop plesalk, ki ga je nastudiral Emil Frelj, je bil sicer za naš oder nekaj svojstvenega, vendar nas ni prijetno presenetil, ker smo menda pač drugače navajeni.

Najlejša točka sporeda na slavnostni prireditvi pa je bil nastop vrhniških pevcev pod vodstvom g. Studena, ki je svoje odlične pevce zares mojstrsko pripravil.

Izvedba Försterjeve »Ave Marie« in »Venčaka narodnih pesmic« je bila triumf vsega slavlja, prepričevalen izraz globoke ljubezni do naše pesmi, ki ogreje vsakogar — še tujca, ko sliši sladko melodijo naše narodne pesmi in ko prislunke čistim glasovom naših pevki in pevcev. Pevski nastop nas ni le presenetil, temveč tudi ogrel in vsi smo hvaležni prirediteljem za prijetne minute, ki so nam jih pripravili. Priznanje velja zlasti gđ. Micki Rodetovi z Verda, ki nas je s svojim zvokom in čistim glasom presenetila: prav tako tudi g. Majdi Zakrajskovi in g. Sikidi ter zlasti moškemu zboru.

Sklepni nastop igralskega oddelka na ljubljanski glasbeni akademiji

Ljubljana, 30. junija.

Raste nam igralski naraščaj, ki bo nosil pečat in odsev nas samih, ki bo ves zrasel iz domače besede in domačega temperamenta. Pot, ki šele iz domačih rok drži v tujino izpopolnjevat se in opazovat druge nravi in drugačne značaje, se mi zdi veliko koristnejša od obratne, kakršno so mi morali doslej napraviti večinoma vsi naši igralci. Ti so se morali, ubrani in uglašeni na tujo besedo in temperament, šele v zreli dobi skloniti k materini zemlji in ji prislunhiti.

Druga korist igralske visoke šole je v neposredni in posredni koristnosti vsake šole. V tem pogledu bi igralsko visoko šolo rajši primerjal gimnaziji. Zakaj? Gimnazija ne rodi samih zdravnikov, profesorjev in pravnikov. Njena pretežna koristnost je v tem, da smotrno dviga splošno raven razumnosti in izobrazbe. Isto — se mi zdi — je v veliki meri tudi poslanstvo nove igralske visoke šole. Ne bodo prišli iz nje sami dejanski igralci in režiserji, ki bodo plemenitili domačo igralsko umetnost, veliko jih bo med njimi, ki bodo spričo svoje strokovne izobrazbe samo z razumevanjem spremljali njena prizadevanja in splošni igralski opiki nudili trdno podlago. Saj je bilo že čisto zapisano o — prekatorkrat ne ljubem — dejstvu, da Slovenci kljub velikanskemu zanimanju in kar nalezljivi boleznai za igranje vse do zadnjega nismo imeli niti strokovnega učnega zavoda za igralsko umetnost, niti ne na domačo besedo uglašene naraščaja.

To je gotovo dvoje osnovnih odlik, zaradi katerih že ves čas z ljubeznijo spremljamo rast in razvoj mladega učnega zavoda. Prav je torej, da se je letos vodstvo odločilo tudi z očitnim nastopom pokazati tih delo dveh let, hkrati pa nam vsaj malo razodeti pogled v načrtno notranji sestav učnega sporeda.

Nastopalo je sorazmerno malo gojencev (4) in gojenk (3). Vsi so bodisi obiskovalci drugega letnika Glasbene srednje šole ali pa drugega letnika Glasbene akademije pod vodstvom režiserja Cirila Dbeva. Za seboj imajo podroben študij govora in čustvene podajanja, kar je bilo na sporedu v prvem in drugem letniku.

Nastop je pokazal marsikaj lepega, skoraj lahko rečem nepričakovano dobrega in polpolnega (Prva gazelja in Glosa), pokazal pa tudi prenekatero senčno stran. Zdi se mi, da je v prid prizadevnosti in skrbni ljubezni tako posameznih gojencev kakor tudi vse šole, če se — čeprav samo prizadeven laik — podrobneje pomudim zlasti pri napakah.

Najprej spored, bolje izbor sporeda. V pretežni večini je bil zastopan samo Prešeren. Kakor vsaka stvar ima tudi ta dve plati. Ze res, da mora vsak naš igralec skozi domače pesnike in besedne umetnike, ze res, da pomenja Pršeren višek naše besede, res pa je tudi, da je Prešeren zaradi svoje neslutene popolnosti, izbrušenosti v izrazu, čustvene razgibanosti božjega odbranca, miselne globine in skoposti v zunanji oznaki tako nesorazmerno težak, da je posebno za začetnika in čustveno manj razgibanega ter miselno manj zrelega preustvarjalca odločno prtežak. Koliko laže bi se marsikdo izmed gojencev približal kakemu drugemu našemu besedniku in ga polneje, ustrežneje in prepričljiveje podal! S tem pa svojih kakovosti in sposobnosti ne bi nič bolj stavil

na kocko, kakor jih je s šibkeje, površneje in medleje dojetim Prešernom.

Glede načina podajanja se mi zdi potrebno omeniti dejstvo, da je bilo veseskož čutili nihanje med recitacijo, igro in deklamacijo. Še več celo! Izrazito pripovedni Povodni mož je bil sorazmerno najbolj igralsko obdelan in zasnovan, — dasi ponekod zelo preprosto in šolsko šablonsko — medtem ko je bilo dramatsko najbolj živo in razgibano služabnikovo poročilo iz Sofoklejevega Kralja Oidipa nenavadno mrtvo in neplastično. Je bilo to hoteno in namerno ali samo muha naključja? Je krivda v igralskem materialu ali v obdelavi?

Če smo kaj smeli zadržati pričakovati od nastopa, je bila govorna tehnika in skrbnost izgovorjave, o kateri vemo, da je na slovenskem odru že od nekdaj površna in neenotna. Hudo mi je, da moram tudi za nastop gojencev, ki imajo študij govorne tehnike že za seboj, ugotoviti, da zvesto hodijo po starih, že utrih potih naše izreke. Zakaj tako? Ali je bila v šoli fonetika zanemarjana, ali je bil samo nastop prehitro in premalo skrbno pripravljen? Ali naj se stare napake res kar v nedogled ponavljajo in dedujejo iz roda v rod? Kdaj nam bo neki zrasel človek, ki bo imel pogum, močno voljo in znanje, da bo suvereno obvladoval živo in mrtvo snov, izreko v teoriji in praksi? Naš jezik je barvit in prav spričo te barvitosti neskončno živ, raznolik in lep, sposoben ponazoriti vsako čustvo in vsako ubranost. Seveda pa spada k poznanju in obvladovanju jezika tudi ločitev med dolgimi in kratkimi, širokimi in ozkimi, rastočimi in padajočimi samoglasniki! Ob tako izbranem nastopu bi vsaj takih stvari res ne bilo treba ponavljati. In če jih, ni v čast ne gojencem, ne učiteljem! Poudariti pa je le treba, da je bil tudi v tej oziru Prešeren s svojim starinskim jezikom in gorenjskim narečjem pretežak, zlasti za nekatere.

Tudi čustvena, miselna in smiselna obdelava posameznih besedil ni bila vselej najboljša. Tudi tega je nekoliko kriv izbor, ki je nekaterim stavlil prehude zahteve. Po drugi strani pa je čustveno in miselno enotno uglašeno spored olajšal splošno dojevanje in učinkoval polno in ubrano. Prehudo pa se je ponekod poznal solnik, ki je celo iz lahkotne Prve ljubezni napravil pretežko zgrajbeno elegično moraliteto. Ta žalobna patina je ponekod že šilla v monotonost in maniro (Kam?), ker ne sme in ne more biti v prid izvedbi. Zdi se mi, da pri smiselni obdelavi besedil lahko omenim tudi najhujšo napako vseh, ki je bila v nenaravnem seciranju pesmi. Recitatorjem namreč niso zadoščale številine razloke (diereze) in zareze (cezure), ki jih ima sleherna pesem; ne, šli so še dalje in delali vseh kar obupne odmore med besedami, ki po vseh človeških in božjih postavah sodijo skupaj. Drugod zopet so si po kdo ve kakšnih napokih oddihovali kar v besedah samih, da smo imeli vtis nenaravno počasnega filmskega posnetka. Kje je bilo učiteljevo uho, ki bi vsaj mehanizem sprožilo, če že smiselnega poudarka recitatorju ni moglo posredovati?

Zanimivo bi bilo ves nastop presoditi samo glede na ritem. Zdi se mi, da bi bil uspeh kaj klavrn. Prenekatero obravnavo o Prešernovem ritmu in stihu bi postavil docela na glavo, ali pa bi morda nastop osvetlil z neprijazno lučjo. Pa skandiranje? Tudi tu smo bili deležni srednje-

NE POZABIMO

na vabilo našega vladike dr. Gregorija Rožmana k obhajanju prvih petkov in k novi pobožnosti petih prvih sobot!

60letnica cerkve Srca Jezusovega

Danes so z veliko slovesnostjo obhajali v cerkvi Srca Jezusovega na Taboru v Ljubljani šestdesetletnico, kar je bila cerkev posvečena. Za to priliko in za jutrišnje obhajanje praznika Srca Jezusovega je cerkev krasno okrašena in veličastno razsvetljena. Zjutraj ob 6 je imel govor o zgodovini in zidavi cerkve g. superior Mat. Contala; nato je opravil slovesno asistiranje sv. mašo gosp. vizitator Lovro Sedej. Zvečer bo ob pol 8 pridiga in slovesne litanije. Jutri, na praznik Srca Jezusovega, bo opravil ob pol 7 pontifikalno sv. mašo lavantinski g. prošt dr. Maks Vraber, ki bo imel tudi zvečer ob pol 8 slavnostno pridigo. Veroniki bodo jutri, ko je praznik Srca Jezusovega in obenem prvi petek v mesecu, hodili obiskat to veličastno cerkev in molit k božjemu Srcu, posebno ker bo ves dan izpostavljeno presv. Rešnje Telo.

Kupujte
zanimiv roman
Jack London-a

Pustolovka

ki prikazuje življenje med divjaki na Salomonskih otokih — ki so postali vsem znani vsled bitk, ki so tam bile v tej vojski med Japonci in Amerikanci

Prihodni teden v ponedeljek bodo izšli težko pričakovani Jalenovi

BOBRI II. del

Po deževju lahko naraščanje voda

Letošnji junij zelo moker — Suhi in mokri juniji v zadnjih 10 letih

Ljubljana, 1. julija. Vremenskomatematični verjetnostni računi so za te dni naznačevali vpad močnega deževja. Tudi drugi znaki so kazali, da moramo za konec junija računati z dežjem in da bodo sprva nato nastopili hladnejši dnevi. Mnogi se sedaj jeze na Medarda, čes da se je letos skazil in da nam ni naklonil tako zelenega lepega vremena, kakršnega nam je bil prinesel na dan svojega godu. Toda ljudje so se malec uračunali. Medard ima svoj prav. Res je bilo podnevi na Medarda lepo vreme, toda zjutraj je tu in tam deževalo in tudi v Ljubljani je rosilo, pozneje pa se je vreme resnično izboljšalo in je bilo primerno vroče. Toda na Medarda dež, zato je skozi dež in je malokateri dan v juniju je bil brez kapljice dežja.

Za slovo nam je junij poslal obilico dežja. Praznik sv. Petra in Pavla je bil res lep in topel, toda čez noč se je vreme hitro prevrglo. Začelo je ponoči deževati. V enakomernih, lahkih tempih je deževalo skoraj brez presledka nad 30 ur. Danes se je proti 7 ustalilo ter je računati, da bo nastopila sprememba vremena na boljše. To močno deževje je imelo za posledico, da so vode začele naraščati. Njso naraščale z vsjo elementarno silo, toda lahko in enakomerno so se dvigale in nato razlivala čez bregove po bližnjih njivah in travnikih. Ljubljana je močno narasla v gorenjem svojem toku. Nekateri predeli Barja v Crni vasi, Podpeči, pri Lipah in na Happtmanci so pod vodo. Tudi Ljubljanični veliki in mali priokti so zelo narasli. Kakor je pričakovati, pa povodenj ne bo napravila na poljih hujše škode.

Seja Pokrajinskega podpornega odbora

Včeraj je bila seja Pokrajinskega podpornega odbora na sedežu ustanove. Obravnavali so upravni položaj odborov, odvisnih od te ustanove. Predsednik je prikal odobrovo delovanje v prvem polletju.

Nato je odbor odobril različne sklepe, ki se nanašajo na financiranje podeželskih podpornih odborov. V razpravo o tem vprašanju so posegli: župan, zaupnica ženskih frašjev in zastopniki sindikalnih organizacij.

Podaljšanje policijske ure v Ljubljani-mestu

Eksc. Visoki komisar je z ukrepom, ki bo takoj izdan, določil, da traja policijska ura v Ljubljani, kolikor je je v bloku, od 1. julija dalje od 23 do 5 zjutraj, namesto od 22 do 5 kakor do zdaj. Javni lokali in zabavišča se bodo zapirali ob 22.30, namesto ob 21.30.

Odrezki junijskih živilskih nakaznic

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad bo meseca julija sprejemal odrezke junijskih živilskih nakaznic od trgovcev in pekov tako, da pridejo na vrsto 2. julija trgovci z začetnico A, 3. julija z začetnico B, 5. julija z začetnicami C do F, 6. julija z začetnicama G in H, 7. julija z začetnicama I in J, 8. julija z začetnimi zlogi Ka—Kom, 9. julija z začetnimi zlogi Kon do konca, 10. julija z začetnicami L do Ma, 12. julija z začetnimi zlogi Me do konca, 13. julija z začetnicama N in O, 14. julija z začetnico P, 15. julija z začetnicama R in S, 16. julija z začetnicama Š in T, 17. julija z začetnicama U in V ter 19. julija z začetnicama Z in Ž.

Dne 20. julija pridejo na vrsto peki z začetnicama P in R ter 23. julija z začetnicami S do Ž. Spet opozarjamo trgovce in peke, naj določene dni oddajajo odrezke takoj po 8. Nekateri trgovci ali peki v svojih seznamih za moko še vedno obračunavajo na podlagi mesečne količine, kar je nepravilno. Pri moki je treba obračunavati število odrezkov na podlagi vsakdanje količine ter bodo v bodoče sezname, ki ne bodo tako prirejeni, zavrnjeni.

Zanimiva je primerjava junijskega vremena za zadnjih deset let. Junij je v naših krajih zaznamovan kot mesec z velikim mesečnim povprečnikom padavin. Povprečno pada junija do 146 mm dežja. So pa leta, ko je junij silno prekoračil ta povprečnik, a tudi leta, ko je izkazoval minimalno količino dežja. Vlada nekak ritem, ko se vrste zelo mokri juniji in nato izredno suhi. V zadnjih letih je vremenska kronika zaznamovala le tri junije z izredno majhno količino dežja. Ti juniji so bili zelo vroči. Junij leta 1942 je n. pr. izkazal 15 deževnih dni, toda malo količino dežja, samo 82,1 mm, kar je mnogo pod njegovim povprečnikom. Izredno suh in vroč je bil junij leta 1955. Takrat smo zaznamovali 28. junija rekordno vročino v zadnjih 50 letih, ko je termometer dosegel kar 43,8 stopinj. Junij tega leta je zaznamoval 12 deževnih dni in samo 27,8 mm dežja. Izredno suh in vroč je bil junij tudi leta 1939. Takrat smo imeli le 9 deževnih dni in 27,5 mm dežja. Pritiskala je suša. Tudi lanski junij je bil reven dežja. V 11 deževnih dneh je padlo le 78,8 mm, torej tudi mnogo manj pod povprečnikom.

Letos je junij imel 20 deževnih dni in dosegel veliko količino dežja, namreč 212,1 mm, torej mnogo nad povprečnikom. Bili so v zadnjem desetletju juniji, ki so izkazovali še veliko več mokrote. Tako je bilo leta 1954 v 16 dneh kar 305,5 mm dežja. Takrat so bile velike povodnji. Junij tega leta je odnesel v pogledu padavin pravcati rekord v primeri z drugimi leti. Zelo moker je bil dalje tudi junij leta 1957. V 18 dneh je padlo 234,5 mm dežja. Druga leta v zadnjem desetletju so juniji izkazali tudi primerne množine dežja, vselej nad 100 milimetrom.

Letos v prvih šestih mesecih smo imeli 62 deževnih dni in 606,8 mm padavin. Lani v tej dobi 88 deževnih dni, toda samo 426 mm padavin. Iz tega je jasno, da je bilo lansko leto prvo polletje mnogo bolj suho kot letošnje.

Današnji številki 'Slovenskega doma' so priložene položnice. Vljudno prosimo cenjene naročnike, da se jih blagovoljlo čimprej poslužiti!

V zavetišču sv. Jožefa je umrla gospa Franciška Jalen, roj. Primšar, upokojenka tuk. drž. bolnišnice, stara 89 let. — Pokojnica je bila mati svoječasnega znanega zdravnika dr. Franceta Primšarja, ki je padel v prvi svetovni vojni na ruski fronti. — Pogreb bo iz kapelice sv. Jakoba na Zalah k Sv. Križu, danes, 1. julija ob 16. uri (ne ob 14, kot je pomotoma javljeno v današnjem »Slovencu«.

S. S. VAN DINN

BOGINJA MASČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Toda vi strašno blodite, gospod Salveter,« ga je mirno ustavil Vance. »Pa tudi v štetju led ste se zmotili, zakaj Sennacheribovo delo je pisano v babilonski klinasti pisavi in je skoraj celih tisoč let mlajše.« Resno ga je pogledal in nadaljeval: »Kaj ste delali davi v muzeju?«

Salveter je skočil pokoncu, a takoj spet sedel nazaj na stol.

»Pisal sem neko pismo,« je odvrnil s hreščecim glasom.

»Komu?«

»Tega vam ne bi rad povedal.«

»Čisto razumljivo.« Vance se je pri tem nalahno nasmehnil.

»V kakšnem jeziku pa ste pisali?«

Salveter se je nenadno čisto spremenil. Obraz mu je prebledel, roke, ki so prej počivale na koljenih, pa so se mu skrčile.

»V kakšnem jeziku?«, je ponovil hripavo. »Čemu pa me to sprašujete?... V kakšnem jeziku pa naj bi bil pisal pismo: v jeziku, ki ga govore bantu-črnci, v sanskritu, v valonsčini, ali v esperantskem jeziku?«

»Ne.« Vance se je počasi ozrl na Salvetera. »Nisem mislil na te jezike, pa tudi ne morda na perzijskino, malajskino ali na korejščino... Malo prej sem se spomnil, da ste morda sestavljali pismo v egiptčanski hieroglifih.«

Salveteru so se oči kar razširile. »Počemu, za božjo voljo,«

je vprašal s hripavim glasom, »pa naj bi bil počenjal kaj takšnega?«

»Čemu? Da, vprav to je tisto, čemu? Vance je globoko vzdihnil. »A, vi ste le pisali v egiptovskem jeziku, ne res?«

»Kako pa vendar pridete na takšno misel?«

»Ali vam moram res razložiti?... Zelo preprosta stvar je to! Lahko vam tudi povem, na koga je bilo tisto pismo naslovljeno. Če se prav hudo ne motim, je bilo naslovljeno na gospo Blissovo.« Vance se je pri tem nasmehnil. »Vidite, vi ste navedli tri besede z dozdevnega papirusa, ki si jih niste znali zadovoljivo raztolmačiti, besede: a n k h e t, w a s h in t e m a. Na stotine in stotine pa je egiptovskih besed, ki jih doslej še ni bilo mogoče natančno prevesti, in prišlo mi je na misel, zakaj ste morali neki omeniti vprav liste tri besede, katerih pomena ne veste, a ki so na drugi strani tako podobne drugim trem besedam, ki so v egiptovskem jeziku običajno v rabi... In potem sem premislil, kaj te tri običajne besede pomenijo. Beseda a n k h lahko pomeni »zivec«, beseda w a s, ki je tako zelo podobna besedi w a s h, pomeni toliko kot »sreča«, kaj pa pomeni beseda t e m a, pa res ne vem, čeprav nekoliko slutim. Vem pa dobro, kaj pomeni beseda t e m. Pomeni toliko kot »biti končan«. Mi sledite?«

Salveter je na široko odprl oči, kakor bi ga kdo hipnotiziral.

»In tako sem prišel do zaključka,« je nadaljeval Vance, »da ste govorili o najbolj znanih oblikah teh treh besedi, zakaj v drugi, zelo podobni obliki je njihov pomen neznan... In te besede prav gotovo niso čisto slučajne. Res ni treba kakšne posebne duhovitosti, gospod Salveter, da človek znova sestavi vaše pismo, če ima na razpolago te tri glavne besede, ki pomenijo

po vrsti toliko kot: »tisti, ki živi, sreča« ali »naklonjena usoda« in »biti končan«.

Vance je za trenutek umolknil, kakor da bi imel namen povezati svoje misli.

»Verjetno ste zapisali v svojem pismu,« je spet spregovoril, da je nekaka živega človeka (a n k h) zapustila sreča (w a s), in ste izrazili to željo, da bi se položaj, ki je vanj zašel, kmalu »nehaj« (t e m). Imam prav, ali ne?«

Salveter je še naprej gledal v Vanceja z začudenimi očmi, kakor da ga občuduje.

»Iskreno vam povem,« je slednjič odvrnil, »da sem pisal natančno to, kar ste sedaj povedali. Veste, Meryt-Amen, ki pozna hieroglifsko pisavo Srednjega Egipta dosti bolje kakor pa jaz, mi je pred davnim časom svetovala, da bi se na ta način nekoliko vadil v tej pisavi. To zdaj dejam že leta in leta. Ona pravlja moja pisma in mi daje nasvete... Pozna to pisavo najmanj tako dobro, kakor so jo poznali tisti, ki so s svojimi hieroglifi krasili v starodavnih časih grobove... Davi, ko sem se vrnil v muzej, sem se spomnil, da Metropolitanski muzeja ne odpro pred deseto uro, in zato mi je nenadno nekaj reklo, naj se vsedem in napišem ono pismo.«

»Smjlo ste imeli,« je odvrnil Vance, »zakaj besede, ki ste jih napisali v tistem pismu, bi utegnile ustvariti prepričanje, da ste razmišljali o neki težki odločitvi.«

»Vem to! Salveteru je zmanjkalo sape. In zato sem se vam tudi zlagal. V resnici je bilo tisto pismo namreč čisto nedolžno... Vem, da je bila to neumnost, a jaz je nisem jemal preveč resno. Odkritostno vam povem, da je šlo v pismu za nek sestavek v egiptovski pisavi... ne pa za kakšno pismeno sporočilo.«

Obvarujemo se nevarne nalezljive bolezni - griže

Griža se javlja zlasti poleti in jeseni, ker si tedaj najlaže z nezrelim sadjem ali mrzlo pijačo pokvarimo prebavila

Rožnik bo kmalu minul. Blizajo se vroči in soparni sončni dnevi, ko bo dozorelo žito, zoreti pa bo začelo tudi prvo sadje. Ti dnevi nam prinašajo mnogo veselja in zadovoljstva, saj nam odpirajo zaklade božje narave, na drugi strani pa moramo biti prav tedaj najbolj pazljivi, da spravimo in uživamo dobrote narave previdno in pametno.

Pred dnevi smo poročali o nalezljivi kožni bolezni garlji, ki so se razširile v nekaterih naseleljih na deželi, zlasti v okolici Ljubljane in v logaškem ter kočevskem okraju. Oblast je ukrenila takoj vse potrebno, da se ta bolezen prepreči ter je že od sedaj s pomočjo Higienkega zavoda izvedla že več potovalnih akcij, na katerih je razkuževala bolnike in rešila mnogo vasi te nadležne bolezni.

Ni manj nevarna oziroma še nevarnejša pa je v naši pokrajini griža. Ker je ta lani nastopila v naši pokrajini v primeroma zelo velikem številu in povzročila tudi precej smrti in ker se tudi že letos pojavljajo posamezni primeri te umazane in nepriljetne bolezni, je potrebno, opozoriti javnost na nevarnost te bolezni in na preprečevanje iste.

Kako se širi griža

Griža je nalezljiva bolezen, pri kateri je iztrebljanje zelo pogosto in združeno s silnimi bolečinami v danki. Iztrebki so najprej redki, nato sluzasti, krvavo-sluzasti ali gnojno-sluzasti. Zraven se pojavijo znaki lažje ali težje splošne obolelosti.

Griža se javlja zlasti poleti in jeseni, ker si tedaj najlaže z nezrelim sadjem ali mrzlo pijačo pokvarimo prebavila in postanemo s tem dovzetni za grižo. Izvor ali izhodišče bolezni pa je človek, ki je sam bolan za grižo, ali pa je bacilonosec. S posrednim ali neposrednim stikom z njim se širi bolezen dalje v okolico. Tako se lahko razvije tudi epidemija.

Bolniki si pri iztrebljanju mnogokrat umazejo z blatom, v katerem so bacili griže, roke. Če si rok ne umijejo, okužujejo tiste, katerim dajejo tako okuženo roko. Često se okužijo tudi tisti, ki takim bolnikom strežejo in pazijo premalo na čistoto. Mnogi bolniki hodijo prve dni bolezni okrog in puščajo odpadke na gnojiščih itd. Tu igrajo pa pri prenosu bolezni veliko vlogo muhe, ki sedajo na okužene iztrebke in sedajo potem na obraz in usta spelega otroka, na kruh, solato in druga živila. Z bolnikovim perilom se lahko okuži tudi perica. Bacili lahko pridejo nadalje v vodo, katero pijemo, s katero peremo solato, pripravljamo hrano, umivamo kuhinjsko posodo itd.

Ne oboli pa vsaka oseba, ki pogoltne bacil. Večino bacilov razpoloži želodčni sok, ki vsebuje solno kislino. Za izbruh bolezni je potrebna tudi nagajenost k bolezni. Pogosto obole osebe, izbrpane zaradi bolezni, pretežkega dela, pomanjkanja hrane, zlasti pa tisti, ki premalo pazijo na telesno čistoto. Pri razširjanju griže igrajo tudi važno vlogo bacilonosci, ki so mnogo bolj nevarni kot bolniki, ker hodijo okrog.

Za grižo lahko obole osebe vseh starosti, od dojenčka do starčka. Griža je bolezen nesnage, širi se najbolj med ljudmi, ki stanujejo v prepelnicah in nečistih stanovanjih. Najprej oboli ena oseba v hiši, kmalu za njo pa vse ostale. Iz te se pa razširi bolezen s pomočjo muh po vasi, po sosednjih vaseh in tako nastane kaj hitro epidemija.

Kako spoznamo to bolezen

Bacili griže pridejo s hrano v debelo črevesje, kjer se naselijo v sluznici, ki oteče, se pokrije z belosivimi kožicami, ki razpadajo. Nato se razvijejo ranice, iz katerih se izloča krvava ali gnojna sluz. Doba od okužitve do izbruha bolezni znaša pri griži 2-8 dni. Ob nastopu bolezni se telesna toplota navadno nekoliko zviša.

Bolnik je utrujen, boli ga glava, včasih tudi bruha. Pojavlja se ščipanje v želodec, čemur sledi rahla driska. Blato je prvi dan samo redko, drugače je normalno. Šele drugi dan opazimo v iztrebkih sluz, kateri se kmalu pridruži kri, tako da je blato krvavo-sluzasto. Bolnika žene pogosto, do stokrat na stran v 24 urah. Bolnika zelo žejajo. Na mehkem nebu in okoli zob se nabira sluz, ki počasi počrni in se le težko odstrani. Bolnik je silno utrujen in nič ne spi.

Po preteku 7-10 dni se bolezen začne obratovati na bolje. Bolečine v želodec poenjujejo, iztrebljanje je manj pogosto. Bolnik dobiva počasi tek, vendar traja navadno več tednov, predno se bolniku vrnejo moči. Ranice v črevesju se dolgo ne zacelijo in od časa do časa se pojavljajo bolečine.

Griža nastopa v težjih in lažjih oblikah. Po prejšnji svetovni vojni je bila umrljivost precej velika, v zadnjih letih pa je precej upadla.

Zdravljenje in nega bolnikov

V vseh težjih primerih je treba takoj poklicati zdravnika, da ukrene potrebno glede zdravljenja in izolacije bolnika. Če je potrebno, mora iti bolnik v bolnišnico.

Bolnik, ki ostane doma, naj bo v posebni sobi, ločen od ostalih stanovalec. Oseba, ki streže bolniku, naj si po vsakem opravljenem poslu umi-

je dobro roke. V sobi naj bo posoda z razkuževalno raztopino. Vse jedilno orodje in posoda naj se po uporabi razkuži. Skrbno je treba paziti na čistoto telesa. Bolnika je treba umiti vsak dan vsaj enkrat po celem telesu, okolico danke pa po iztrebljanju in jo potem namazati z vazelinom in napašiti s praškom. Dobra je tudi topla sedeča kopalnica enkrat na dan.

Cepprav bolnika močno žene, mu moramo dati čimprej odvajalno sredstvo. Šele po 12 urah nato lahko damo bolniku sredstvo, ki zapira. V težjih primerih da zdravnik serum proti griži. V nobenem primeru pa ne smemo dajati bolniku brez predhodnega zdravnikovega naročila opijeve tinkture, ker se blato v telesu zadržuje in nastopi zastoj.

Bolnik naj uživa le tople jedi. Vsa jedila naj dobiva v majhnih obrokih večkrat na dan. Prve tri dni naj uživa le čaj, ki naj bo malo sladak. Dnevno naj ga užije do dva litra. Pozneje naj dobi še praženo juho, sluzate juhe, kakao, čokolado in borovničev sok. Mleka vsi bolniki ne prenesejo, zato naj se jim ga da v malih količinah, pomešana s čajem.

S štajerskega

Smrtne žrtve nesreč. V delavnici državne železnice v Mariboru je po nesrečnem naključju umrl pleskar Valentin Sterban. Bil je iz Nove vasi pri Mariboru. — V Zagorju ob Savi je zalitevala nesreča tri smrtne žrtve, in sicer so se ponorečili delavci Srečko Vozelj, Jože Oražem in Ivan Kunst, ki so bili uslužbeni pri gradbeni tvrdki Frölich & Klüpfel.

Umrl si v Mariboru: 51 letni slaščičar Ivan Pelikan, 83 letna previtkarica Ivana Golja iz Selnice ob Dravi in 70 letna posestnica Rozalija Rebernak s Praškega.

V Teharjih sta se poročila Franc Podvornik in Terezija Pukmeister.

Smrtna nesreča. 37 letni ličar Valentin Sterban se je v državni popravilnici v Mariboru tako hudo ponorečil, da je podlegel poškodbam.

Nesreče. Petletni Franc Korošec iz Celja je prišel pod avtomobil, ki ga je hudo poškodoval na glavi in nogah. — V Škofji vasi pri Celju je 64 letna Antonija Jurša na cesti tako nesrečno padla, da si je zlomila roko. — Pri sekaniu drv se je 26 letni Stanko Kašuba iz Luč s sekuro usekal v desno nogo in si s tem zadal globoko rano. — Prevoznik Franc Dežman je peljal pohištvo iz Luč v Ljubno. Nenadoma je padel z voza in obležal z zlomljeno nogo.

S kolesa so padli: 15 letna deklica Marija Sebec iz Studencev pri Mariboru, ki si je zlomila levo roko, 8 letna trgovčeva hčerka Silvija Pezdček iz Čeršaka pri St. Ilju v Slov. goricah, ki si je zlomila desno nogo, in 42 letni občinski uslužbenec Karel Pišoren iz Maribora, ki je dobil hude poškodbe na obrazu, na ramah in rokah.

Z Gorenjskega

Lep starostni jubilej. V Praprečah je obhajala 95 letnico svojega življenja najstarejša občanka Marija Hribarjeva, ki ima največ otrok, saj jih je 13 vzgojila. Občinski komisar in krajevni vodja sta ji izročila 200 mark kot dar občine. Ženica je še vedno čila in zdrava.

Otroška svečanost je bila prirejena v Kovorju pri Trzinu. Staršem je ob tej priliki govorila okrožna ženska voditeljica Kronthalerjeva iz Radovljice. Otroci so predvajali »Rdečo kapico« ter peli in rajali.

Andrej Čekada popravlja!

Ljubljana, 28. junija 1943.

Andrej Čekada, Ljubljana-Sv. Petra c. 16. trgovec.

Uredništvo dnevnika »Slovenski Dom«
Kopitarjeva ul. 6
Ljubljana.

V Vašem c. listu »Slovenski Dom« z dne 28. junija 1943, št. 144, je bil na drugi strani objavljen sestavek: Trgovca A. Čekada in tovariši pred vojnim sodiščem.

V kolikor se ta sestavek v prvem stolpcu v tretjem odstavku nanaša na mene, je prinesel dve nepravilnosti, in sicer v prvem stolpcu tretjega odstavka v četrti in tretji vrsti od spodaj sledeča:

Andrej Čekada je obtožen zaradi kopicenja blaga, da bi na ta način na trgu povzročil pomanjkanje blaga in dvignil cene, odtegujoč blago normalni uporabi, in sicer v količinah: do 697 kg koruze, 1748 kg usnja, 591 kg izdelanih kož, 252 kg tobaka, 25.000 cigaretnih papirčkov, 4180 kg masti, 95 kg olivnega olja, 10.000 kg kostanjevega ekstrakta in 3278 m manufakturnega blaga. Dalje je obtožen prestopka, ker je opustil prijavo živil, prestopka o zbiranju kož, uredbe o masčobah, tekstilnem blagu in tobaku v smislu uredbe od 24. septembra 1942.

Odgovarjajoče dejstvom, se mora ta odstavek v dveh podčrtanih mestih glasilati:

Andrej Čekada je obtožen zaradi kopicenja blaga, da bi na ta način na trgu povzročil pomanjkanje blaga in dvignil cene, odtegujoč blago normalni uporabi, in sicer v količinah: do 697 kg koruze, 1748 kg usnja, 591 kg izdelanih kož, 252 kg tobaka, 25.000 cigaretnih papirčkov, 4180 kg industrijske masčobe za predelavo kož (nečičeno ribje olje in degas), 95 kg olivnega olja, 10.000 kg kostanjevega ekstrakta in 1300 m bombažastega blaga za podlogo za čevlje. Dalje je obtožen prestopka, ker je opustil prijavo živil, prestopka o zbiranju kož, uredbe o masčobah, tekstilnem blagu in tobaku v smislu uredbe od 24. septembra 1942.

V smislu čl. 26 in 27 zakona o tisku Vas prosim, da gorenje popravke objavite v Vašem c. listu v obsegu cit. odstavka pod istim naslovom.

Z odličnim spoštovanjem
Andrej Čekada.

Iz Srbije

Rudolf Mütz umrl. V Sirdiji pri Osečini v srežu podgorskem (Kamenica) je umrl 17. maja in bil tam tudi pokopan g. Rudolf Mütz, bivši ravnatelj Sirdičve tekstilne tovarne v Kranju. Boloval ni dolgo, vendar je podlegel bolezni, ki mu je že daljšo dobo razjedala zdravje. Doživel je lepo starost 64 let. Vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v lepem spominu. Zapustil je sina v Zagrebu in svojece na Dunaju.

Mašniški jubilej valjevskega župnika. Valjevski župnik g. Valentin Bertonec je 3. junija praznoval 25 letnico svoje prve maše. Valjevski Slovenci so mu ob tej priliki darovali v spomin dve lepo umetniško izdelani plaketi, ki sta ju izdelala tov. Jakob Gospodarič, ravnatelj meščanske šole v pokojni in blagajnik slovenske kolonije, in Boris Kos iz Maribora. Posebna deputacija slovenske kolonije in mladine mu je izročila plaketi. Slavnostni govor je imel pisatelj in kaplan iz Belgrada g. Joža Vovk.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Ljubljana

Koledar

Četrtek, 1. malega srpana: Jezusova Rešnja Kri; Oliver, škof; Teodorik, spoznavalec.

Petek, 2. malega srpana: Srce Jezusovo; Marijino obiskovanje; Proces, mučenec.

Obvestila

Ljubljansko gledališče

Drama:
Četrtek, 1. julija ob 18.30: »Skupno življenje«, Red A.

Petek, 1. julija: zaprto.

Sobota, 3. jul., ob 18.30: »Skupno življenje«, Red B.

Nedelja, 4. julija, ob 18.30: »Deseti brat«. Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol. Zadnjikrat v sezoni.

Opera:

Četrtek, 1. julija ob 18: »Tiha voda«, Opereta, Red Četrtek.

Petek, 1. julija: zaprto.

Sobota, 3. julija ob 18: »Prodana nevesta«, Izven. Cene od 28 lir navzdol.

FR. LEVSTIK

MARTIN KRPAN

U p o d o b i l

LOJZE PERKO

Bibliofilsko izdajo opremil

ARTH. GAJŠEK

Kupujte to izredno lepo knjigo,

ki bo v kratkem prava redkost

SPORT

V nedeljo lahkoatletski nastop

Lahkoatletska zveza v Ljubljani je razpisala za prihodnjo nedeljo dve atletski prireditvi. Posebno pomembna je prva, ki se bo vršila pod geslom »Iščemo nadarjene tekače za tek na 100 m«. Po vsaj državi se vršijo vsako leto številna zbiralna tekmovanja novih atletov na tej najpopularnejši progi. Izmed 40 tekmovanih se bo vršilo eno tudi v Ljubljani. Pri tej prireditvi bodo lahko nastopili vsi tisti, ki želijo preizkusiti urnost svojih nog. Namenjena je zlasti začetnikom, med katerimi je brez dvoma precej skritih nadarjenec. Pravico do nastopa imajo člani Lahkoatletske zveze, pa tudi oni nečlani, ki si preskrbijo začasno izkaznico. LAZ je prepričana, da se bo zglasilo lepo število tekmovalec in da bo med njimi tudi kaj posebno urnih tekačev, ki se bodo lahko pozneje vzgajali naprej v športnih klubih. Dva najboljša bosta dobila pravico sodelovanja pri semifinalu velikega tekmovanja za tek na 100 m.

Ni manj zanimiva pa bo druga prireditve: društveno tekmovanje žensk. V Ljubljani je sicer piclo število organiziranih atletin, srednješolsko tekmovanje pa je pokazalo, da imajo dekleta tudi za ta šport lepe pogoje. Zveza naproša vse one, ki se nameravajo udeležiti ženskega mitinga, da se prijavijo v pisarni na Bleiweisovi cesti 1a in da ne čakajo do zadnjega dne.

SK Mladika vabi vse člane prvega in rezervnega moštva na sestanek, ki bo v petek ob 8 zvečer v prostorih Mladinskega doma. Vse igralce prosim, naj se sestanka točno udeležijo, da se pomenimo glede nedeljskih prvenstvenih tekem.

Hermes — lahkoatletska sekcija. Naprošajo se vsi moški lahkoatleti, da se udeležijo članskega sestanka v četrtek, dne 1. julija t. l., ob 18.30 v klubskih prostorih na igrišču. — Zaradi važnosti in zaradi tekmovanja na 100 m v nedeljo, 4. julija, prosimo točno udeležbe. — Damski odsek ima ta dan večje za nedeljski nastop.

Štiri stavbene parcele po 680 m² v Dobropoljah poleg župne cerkve naproda. Ponudbe: Kmetijsko društvo Dobropolje.

Tužnega srca sporočamo žalostno vest, da je umrla po daljšem bolehanju naša ljuba sestra, oziroma teta, gospa

Frančiška Jalen roj. Primšar

Pogreb bo dne 1. julija ob 16. uri popoldne v žal k Sv. Križu.

Blago pokojnico priporočamo v molitev in blag spomin.

V Ljubljani, dne 30. junija 1943.

ZALUJOČI OSTALI

po dveh dneh bolehanja. To, kar sem zapisal, velja za vse tri moje ladje.

»In če je božja volja, naj bi Vaši Veličanstvi poslali semkaj izobražene ljudi, ki bi potrdili, da je resnično vse, kar sem bil jaz napisal. Ker sem poprej navedel prostor za zgraditev mesta in utrdb, primeren zavoljo odličnega pristana in zaradi svoje okolice, tudi za to lahko potrdim, da je čista resnica. Vsekakor ni umestna primerjava med to ali ono pokrajino, med ono ob morju Naše Gospe, in ono, ki se na njej sedaj nahajam, kajti tukaj morajo biti v notranjosti številna naselja z velikanskim številom prebivalcev in s pridelki velikega pomena. Tukaj, kakor tudi v vsaki doslej odkriti deželi bi si krščanski svet lahko uredil donosno trgovino, predvsem pa Španija, kateri naj bi bilo vse podrejeno. Pravim, da Vaši Veličanstvi ne bi smeli dovoliti, da bi se tukaj naselil tujec, ki ni kristjan, kajti temeljno načelo našega podjetja je krščansko: Zanj smo se odločili v slavo krščanske vere in zato nihče ne sme priti v te kraje kakor edinole dobri kristjani.« (Kolumb meri tukaj v prvi vrsti na jude, katere so iz Španije tedaj pognali, prav tako pa v svojih zapisih večkrat obrača proti tako imenovanim novim kristjanom, to je proti judom, ki so se dali prekrstiti.)

Potem je Kolumb krenil po reki navzgor in ugotovil, da je imela več rokavov, obvozil pristanišče, odkril nekaj prijetnih gozdičev, ki so bili kakor ljubeč vrt, in zapazil domačinski čolničev, ki je bil izdolben iz enega samega debla in velik kakor roparska dvanajstveselska ladja, pokrita pa s spleteno streho in velikimi palmovimi listi, da nista mogla do nje niti sonce niti dež. Kolumb pristavlja, da bi bil ta kraj najbolj primeren za zgraditev trga ali mesta ter utrdb, ker je tukaj dobro pristanišče, dobra voda, ugodna zemlja, prekrasna okolica in veliko lesa.

Sreda, 28. novembra. — Ves dan je deževalo, nebo pa je bilo močno oblačno. Zato se je Kolumb, ki bi sicer rad z jugozahodnikom obvozil vso obalo, običaj v navednem pristanišču, kajti bližnje okolice si še ni bil dobro ogledal.

Mornarji so odšli na suho, da bi oprali svoje perilo, nekateri od njih pa so šli še malo naprej in se prebili do obsežnih naselij. Vse hiše so bile prazne, kajti prebivalci so pobegnili. Po povratku so jo ti mornarji mahinili v drugo smer ob obrežju neke reke, ki je bila globlja in večja od tiste, na kateri so stale ladje.

Grozne najdbe.

Četrtek, 29. novembra. — Ker je še kar naprej deževalo in je bilo nebo prepreženo z oblaki in meglami, tudi danes niso odrinili od brega. Nekateri mornarji so jo mahinili v neko vas na severozahodni strani, toda v hišah niso našli niti ljudi niti česa drugega. Ob cesti so našli na nekega starca, ki se pred njimi ni mogel umakniti. Prijeli so ga in mu rekli, da mu ne mislijo storiti nič zalega, temveč so mu dali nekaj drobnih stvari v dar in ga izpustili. Kolumb bi ga rad videl in z njim govoril, da bi ga oblekel in dobil od njega podatke, kajti močno ga je zanimala sijajna lega, posebnosti in prednosti, ki jih je imela ta pokrajina za naselitev. Bil je mnenja, da je dežela gosto naseljena.

Mornarji, ki so stopili v eno izmed teh hiš, so našli kos voska, katerega je Kolumb vzel, da bi ga pokazal kralju in kraljici. Zapisal je, da se morajo tam, kjer se nahaja vosk, dobiti tudi drugi dobri pridelki. V neki drugi koči so našli mornarji človeško lobanjo v kosarici, ki je bila poveznjena v neko drugo košaro, ta pa obežena na kol. Ker so bile te kočice tako razsežne, da so lahko sprejele vase velike ljudi, je Kolumb domneval, da je tista lobanja od trupla pradeda družine in da so vsi njegovi potomci stanovali v takšni prostorni koči.

Petek, 30. novembra. — Niti danes ni bilo mogoče razpeti jader, kajti vlek je vzvodnik, ki je bil nasproten smeri, v katero je Kolumb mislil kreniti. Navzlic temu pa je postal na suho osem dobor oboroženih mož, z njimi dva Indijanca, da bi pregledali notranjščino vasi in mu prinesli potrebna poročila.

Kolumb odkriva Ameriko

»Ugibanja, kolike koristi bi lahko izvlekli iz teh dežel, se jaz ne bom lotil. Gotovo je, visoka kneza, da bi se v teh pokrajinah našle neizčrpne proizvodne možnosti z velikimi dobički, toda jaz se nočem nikjer preveč zadrževati, ker bi rad raziskal čim prostranejšo predele, da bi potem lahko podal Vašini Veličanstva izčrpano poročilo, pa tudi zato, ker ne znam njihovega jezika, ta plemena me pa tudi ne razumejo, niti jih jaz ali kdo drugi od mojih, ki me spremljajo, ne razume. Indijanci, ki jih vozim s seboj, mi pripovedujejo sedaj to, sedaj ono, vse skupaj pa se večkrat medsebojno pobija, zato jim tudi preveč ne verjamem, ker so že večkrat poskušali pobegniti. V ostalem pa skrbom, če mi bo Bog naklonjen, v teh deželah ogledal, kolikor bom pač mogel, počasi bom spoznal in se naučil čez jezika, da bom v njem lahko podučil moze iz svoje hiše, kajti dognal sem, da vsi domačini govorijo isti jezik.«

»Tako bomo potem začeli ozemlja izkoriščati in se bomo lotili posla, da bi pridobili ta plemena za krščanstvo, kar mislim, da se bo dalo izpeljati brez večjih naporov. Ljudje nimajo nobene vere, niti niso malikovalci. Vaši Veličanstvi bosta tukaj zgradili mesta in trdnjave in bosta spreobrnila te rodove.«

»Lahko zagotovim Vašima Veličanstvom, da se mi zdi, da ne bo mogoče pod soncem najti glede rodovitnosti, miline podnebja (ki je na pol vroče, na pol hladno), obilja dobrih in zdravih vod boljših krajev. Reke so precej drugačne od onih v Gvineji. Hvala Bogu, doslej nihče od mojih ljudi niti najmanj ni trpel zaradi glavobola, nikogar ni v posteljo položila kaka bolezen, z izjemo nekega starčka, ki boluje na žolčnih kamnih in je na tem trpel vse svoje življenje. Pa tudi ta je vstal že

Naš »Quo vadis« - v knjigi

Zatržno ni doslej še noben listek v »Slovenskem domu« bil deležen take pozornosti in takega odobravanja pri bralcih kakor »Quo vadis«, naš roman v slikah, ki smo ga pred kratkim končali. K temu uspehu je nedvomno pripomogla privlačna in vedno zanimiva zgodba s svojim zgodovinskim ter kulturnim ozadjem, še bolj pa mojstrska slikovna oblika, ki jo je zgodbi dal mladi umetnik Jože Beranek, ki se je zaradi svojega risarskega in kompozicijskega mojstrstva ter zaradi zgodovinsko zvestega obrisa, ki ga je dal svojim risbam, prav s »Quo vadisom« zmagovito uveljavil pri občinstvu, pri umetnikih in pri kritiki. Skratka, »Quo vadis« je v našem listu doživel uspeh, kakor mu pritiče, tudi če ne upoštevamo, da je poleg »Zalosti in veselja« — to je bil prvi slovenski roman v slikah — delo domačega umetnika.

Ze ko je roman izhajal, je mnogo naročnikov in bralcev spraševalo, če bo delo izšlo v knjigi. Vprašanja in priporočila so se množila, ko je roman nehaj izhajati in niso bralci več imeli vsakdanjega prijetnega opravila s izrezovanjem. Zaradi tega velikega zanimanja se je uredništvo »Slovenskega doma« odločilo, da izda

»Quo vadis« v samostojni knjigi, ki bo prva te vrste pri nas in bo po velikosti in vsebini poseben dogodek.

Po dobrem premisleku in upoštevanju vse razloge so se založniki odločili, da bo knjiga izšla v omejenem številu izvodov, in sicer v glavnem mehko vezana s dvobarvnimi platnicami iz kartona. Majhen del naklade bo vezanih v pol platno, nekaj izvodov pa bo tiskanih na najboljšem papirju in vezanih v celo platno, v obliki izdaje, kakršnim danes pravimo »luksuzne« in »bibliofilske«. Velikost knjige bo enaka četrtini strani »Slovenskega doma«. Tiskana bo na močnem lesnem papirju in bo obsegala 216 strani samih slik.

Ker bomo tiskali le omejeno število izvodov, opozarjamo zlasti naše naročnike, naj si knjigo zagotove s prednaročbo, bodisi pisмено, bodisi osebno, in sicer pri

uredništvu »Slovenskega doma«, Ljubljana, Ljudska tiskarna.

Kdor bo knjigo naročil osebno, naročilo lahko odda v upravi »Slovenskega doma« v priložju Ljudske tiskarne na levo.

Cene v prednaročbi so naslednje:

Navadna izdaja 32 lir, za naročnike »Slovenskega doma« 25 lir.

V pol platno vezana izdaja 45 lir.

V celo platno vezana izdaja na najboljšem papirju 85 lir.

Naročila v prednaročbi bomo sprejemali do 5. avgusta.

Resnica o »požgani deželi«

Nova ureditev poljedelstva je povsem spremenila oblike kmečkih naselij v Beli Rusiji in Ukrajini

Ko so protiboljševiške čete strle srdit sovražnikov odpor in začele prodirati v notranjost Rusije, je angleško-ameriška propaganda skušala na vsak način dopovedati svetu, da dežele, ki jih je v Rusiji zasedla nemška vojska in vojske nemških zaveznikov, več let ne bodo pridelale ničesar, ker da so Sovjeti na svojem umiku vse uničili in požgali za seboj. Toda že več mesecev se dolgi vlaki, ki vozijo skozi deželo Rusinov, Belorusov in Ukrajincev in prevažajo na vzhodno boljše vojaštvo, orožje in druge za vojskovanje potrebne stvari, vračajo natovorjeni s pridelki teh zasedenih dežel v vojskujočo se Evropo.

Kako se je vendar moglo zgoditi to čudo?

Iz Nemčije so v zasedene vzhodne dežele poslali kmetijske strokovnjake z nalogo, da »požgano deželo« spet naredo rodovitno. Po njihovi zaslugi so že lansko poletje obhajali na zasedenem ruskem ozemlju »praznik žetve«.

V nobenem oziru ta »požgana« dežela ni odpovedala in njeno materinsko naročje nudi vse, skoraj vse. Ponosno raste tam koruza, mogočno se ziblje bogato žitno klasje, zemlja pa daje tudi še najraznovrstnejše druge sadove. Daje kruha in drugih živil domačemu prebivalstvu in vojski, ki se mudi v teh deželah, mnogo živil pa od tod lahko še izvažajo, ker jih pridelajo več, kakor pa jih sami potrebujejo za svojo lastno prehrano. Ukrajina je na primer doslej poslala v Nemčijo 4000 vlvakov živil, in vsak teh vlvakov je imel po 50 vagonov.

Letošnja letina dobro kaže

bo pa golovo vsako leto boljša že spričo dejstva, da je ruski mužik spet dobil veselje do dela, veselje, ki ga že davno ni imel več. Pod sovjetsko vlado je bila zemlja državna last. Država jo je razdelila na kolhoze (kolektivna kmečka posestva) in na sovhoze (državna kmetijska posestva). Vsako kmečko naselje je predstavljal en kolhoz. Vsi prebivalci tistega kraja so skupno obdelovali polje, ki je pripadalo njihovi vasi, pridelale pa je pospravila država, ki je dala tudi seme, gnojila in poljedelske stroje.

Čeprav je kmet garal na polju kot črna živina, vendar ni dobil več kot 8, kvečjemu 12% pridelka, ali z drugimi besedami komaj polovico tega, kar bi nujno potreboval za svoje življenje. Člani kolhoza niso smeli imeti niti koščka zemlje, ki bi bila res njihova last, razen tistega malega koščka sveta, ki je bil v neposredni bližini njihovega stanovanja, a tudi tega ni smel nihče prodati ali ga zastaviti.

Prehod od skupne k zasebni lastni

A kolhozi so se pozneje spremenili v poljedelske zadruge. Polje so obdelovali kakor prej, skupno, a pod čisto drugačnimi pogoji. Kmetom se ni več zdelo, da so jih oropali za sadove svojega velikega truda, pač pa so dobili toliko, da so lahko spodobno živeli, poleg tega pa jim je bilo tudi dovoljeno, da so dobili v last — ne da bi jim bilo treba plačevati davek — prostor v neposredni bližini svoje »izbe«, ki so jo lahko tudi povečali.

Tako si je mužik, čeprav je bilo delo na poljih še vedno skupno, počasi lahko pridobil majhno lastno posest. Prehod iz skupne k zasebni lastni bo izveden postopoma. Toda tu pa tam je že v teku. Da bi se bolje izkoristil poljedelski stroji in drugo poljedelsko orožje, so orali in sejali kolektivno, dočim je vsa druga dela na polju, ki so mu ga zaupali, opravil kmet sam. Tako je kmet počasi dobil

spet veselje do dela

na polju in se je v njem znova rodila ljubezen do zemlje.

Nova ureditev na polju kmetijstva je spremenila oblike kmečkih vasi v Beli Rusiji in v Ukrajini. Po poljih, hlevih, pri kokošjerji in drugod je nastopilo povsem novo življenje. Povsod je mužik vesel in ponosen na svoje delo, čigar sadove bo odslej smel uživati sam in njegova družina. (»La Domenica del Corriere«)

Med žrtvami GPU tudi Turki

Berlin, 30. junija. s. Listine, ki so jih našli v Smolensku, kažejo, da je med žrtvami GPU tudi turški državljan Hamid Mahed Korknas, ki je služil v poljski vojski kot poročnik. Zajeli so ga na vzhodnem Poljskem istočasno s številnimi drugimi poljskimi častniki in odvedli v koncentracijsko taborišče v Kozielsk. Tam so ga drugi ujetniki prosili, naj bi sestavil koncentracijski list pod naslovom »Orbis«. Navzlic temu, da je izdajanje tega lista ostalo strogo tajno, je zaplemba nekega izvoda »Orbis« imela za posledico, da so Korknasa prijeli in zaprli, ter ga privedli pred ljudskega komisarja v Moskvi. Pri tej priliki je sovjetski stotnik Kuprij izjavil, da je bil Korknas »protisovijski element« in da zato pač ne bi bilo več umestno, da bi ga še naprej vzdrževali.

Dr. Funk o važnosti varčevanja

Berlin, 30. junija. s. Ob 125-letnici ustanovitve berlinske hranilnice, ki ima zdaj depozit 2 milijard mark, je minister za nemško gospodarstvo Funk imel govor, v katerem je prikazal važnost prihrankov kot osnovo za boljše socialno blagostanje in za financiranje vojne. Ko je omenjal različne naloge, ki jih opravljajo ti depoziti v narodovem življenju, je govornik poudaril, kako prihranki pomagajo, da ostane kupna moč tržišča nedotaknjena, ter po skrbni politiki zaslužkov in fiskalnih dohodkov okrepijo pobudo, ki jo ima denar v izdelavi. Minister je ob zaključku dejal, da se vojni stroški ne dajo kriti samo z dohodki, ki potekajo iz davkov, in da je štednja zato postala potreba, ker se po njej skrči obtok bankovcev na najmanjšo mero ter se preprečuje nevarnost inflacije.

Nov odličen nadomestek za bencin

Iz Madrida poročajo: Po večletnih raziskovanjih je vojni kurat Lorenzo Marin iz Malage izumil nov, kemično povsem čist plin, ki ga je mogoče hraniti tudi v posodah. Pravijo, da je to odličen nadomestek za bencin. Uporablja se lahko tudi za pogon avtomobilov. Poskusi so pokazali, da ta novi plin razvija 7.500 kalorij, prav tako kakor bencin. Možno ga je uporabljati prav tako tudi za razsvetljavo in gonilno silo.

Razmerje med letalskimi izgubami na Daljnem vzhodu

Tokio, 30. junija. s. Z zadnjimi letalskimi izgubami, ki so jih Japonci zadali nasprotniku na Avstralijo, je japonsko letalstvo spet potrdilo svojo uspešnost ter povišalo razmerje med nasprotnikovimi in lastnimi letalskimi izgubami na 10:1. Od decembra 1941. do aprila 1942. je na vsako japonsko izgubljeno letalo prišlo 8,5 nasprotnikovih, od maja do avgusta 1942. 1 japonsko na 3,5 nasprotnikovih. Od septembra do decembra 1942. 1 japonsko proti 6 nasprotnikovim, od januarja do aprila letos 1 japonsko na 8 nasprotnikovih.

GIAR — Radio Ljubljana

Četrtek, 1. julija: 7.30 Operetna glasba. — 8 Napoved časa; poročila v italijanski. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenski. — 12.45 Napevi in romance. — 13 Napoved časa; poročila v italijanski. — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. — 13.25 Prenos za Nemčijo — italijanska glasba. — Klasični orkester vodi dirigent Manno. — 14 Poročila v italijanski. — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Pisana glasba. 15 Poročila v slovenski. — 17 Napoved časa; poročila v italijanski. — 17.15 Orkester vodi dirigent Angelini. — 19.30 Poročila v slovenski. 19.45 Politični komentar v slovenski. — 20 Napoved časa; poročila v italijanski. — 20.20 Pripombe k dogodkom. — 20.40 Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. — 21.15 Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. — 21.50 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Opera glasba. — 22.20 Koncert sopranistke Ksenije Vidali. — 22.45 Poročila v italijanski.

Petek, 2. julija: 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slov. 12.45 Lahka glasba. 13 Napoved časa; poročila v italij. 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slov. 13.12 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent Sijanec (orkestralna glasba). 13.45 Pisana glasba. 14 Poročila v italij. 14.10 Opera glasba na ploščah. 14.20 Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza. 15 Poročila v slov. 17 Napoved časa; poročila v italij. 17.15 Koncert kitarista St. Preka. 17.35 Prenos za Bolgarijo. 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Leben. 19.30 Poročila v slov. 19.45 Politični komentar v slov. 20 Napoved časa; poročila v italij. 20.20 Radio za družino. 20.05 Orkester »Armonia«, vodi dirigent Segurini. 21.40 Koncert mezosopranistke Elze Karlovičeve. 22.10 Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. 22.45 Poročila v italijanski.

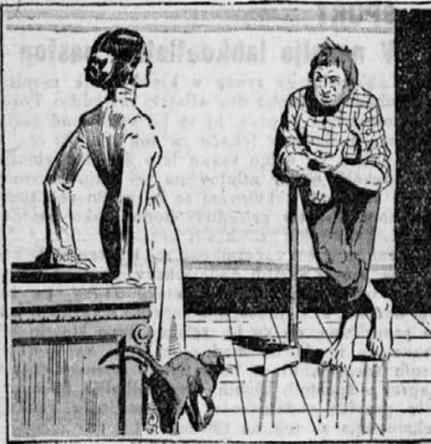
TRIJE BRATJE

43.

Srednji brat se je bil s križpotja ob cetoči lipi napotil po srednji poti; na zelenem Pohorju je nekaj let lesoval in drovaril ter hlapčeval zdaj pri enem, zdaj pri drugem kmetu. Kot hlapec ni bil nikdar zadovoljen s službo, prav kot noben gospodar ni bil zadovoljen z njegovim delom. Še najraje je splavaril; kadar si je narezal dovolj lesa, desak in plohov, je mrko krmaril in plovil svoj splav po deroči Dravi.

44.

Ko je splav prodal tam dol nekje v hrpatski ravnini, se je vračal peš ob domači reki nazgor. Pa pride mimo Maribora na limbuški grad; mlado in lepo graščakinjo poppraša za delo in službo.

Ona ga je hladno ošvrknila in malomarno vprašala, kaj da ume delati. Odgovoril je, da je hlapčeval, lesoval, oglaril in splavaril; da ni takega dela, ki bi se ga ustrašil!

45.

Zdaj se mu je limbuška graščakinja zapeljivo nasmehnila in veselo rekla.

»Če si delal na pohorski planini in vozil splave po Dravi, potem si vajen gozda prav tako kot rekel. Če si pa hkrati še tako pogumen, kot praviš, potem si kar pravi; zakaj prav takega hlapca iščem! — Zato te sprejemem v svojo službo!« Hladno ga je motrila in merila od nog do glave.

»SLOVENSKI DOM«

izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir. — Posamezna številka 50 cent.

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

11

Oči madame Butterfly.

Ko sem med svetovno vojno delal v vohunski službi svoje države, sem spoznal dosti tovarišev, od katerih je sleherni imel za sabo kaj pisano življenje, spominov na toliko in takih, kakor jih more imeti samo vohun, ki je vajen gledati zgodovinsko ter politično dogajanje od zadaj, tako, kakor je v resnici, ne pa tako, kakor ga prikazujejo šolske knjige.

Dejal bi, da je od vseh tovarišev, s katerimi sem skupaj služil, bil Leopold Wetzler tisti, ki je imel za sabo najzanimivejšo in najbolj fantastične prigode. Redkokdaj se je zgodilo, da je začel pripovedovati, toda kadar je začel, smo strmeli celo tisti, ki smo tudi že imeli nekaj za sabo.

Zaradi tega sem kar zadovoljen, ko sem pred kakim mesecem dni na neki angleški železniški postaji, kjer sem čakal na vlak za London, dobil Wetzlerja. Takoj po pozdravu sem videl, da čaka prav tisti vlak kakor jaz.

Mahnil sem ga torej po rami in vzkliknil: »No, to pot mi torej ne boš usel. Dve uri se bova vozila skupaj in ni pes, da me ti ne bi znal kratkočasiti!«

Bil sem zares vesel, da sem ga po kolo ve kolikem času spet srečal. Razen tega sem se tedaj že bavil s svojim novim poslom, namreč z zbiranjem zanimivih prigod, ki so jih moji tovariši doživeli med svojim službovanjem.

Zaradi tega sem Wetzlerja pri priči nabodel: »Rad bi slišal najzanimivejši doživljaj iz tvojega službovanja. Zdaj se bova dve debeli uri vozila skupaj. Nikdar torej ne boš imel lep-

še prilike, da me osrečiš s čim takim, kakor pa jo imaš zdaj.«

Wetzler se je zakrohotal nad mojim domislekom, kakor da je neznanstvo smešno. Odgovoril mi je: »Jaz sem še v službi, dragec. Zaradi tega veš, da ne morem in ne smem pripovedovati prav ničesar, pa če bi mi oblake zgnil.«

Vozila sva se že dobrih deset minut in vseh teh dobrih deset minut sem prijatelja prosil, naj vendar ne bo neusmiljen in naj mi pove kako zgodbo, ki je že stara in zaradi katere mu nihče, niti najstrašnejši predstojnik ne bi mogel nič, če jo izda. Branil se je trdovratno, toda nazadnje je le odnehal, tako vztrajen in siten sem bil.

Naslonil se je na blazine v vozu ter začel:

»No, naj bo. Ne maram, da bi kuhl rilec nad mano, zato ti bom ustregel. Ne vem, če bo to ravno najzanimivejša storija, a zabičati ti moram nekaj: če jo boš zapisal in morda celo kje priobčil, bodi previden, zakaj gre za dogodke, ki so precej novi in marsikomu še v dobrem spominu...«

Obljubil sem mu vse, kar je hotel, on pa je nadaljeval:

»Bilo je nekaj let pred svetovno vojno. Prigoda, ki jo sam imam za najzanimivejšo v svojem življenju, sem doživel tisoč in tisoč milj daleč od tod. Službeno so me bili namreč poslali v neko zakotno pokrajino na Kitajskem, kjer so se tedaj odigravali dogodki, o katerih je naša vlada za vsako ceno hotela imeti čisto jasno sliko.

Naloga, ki so mi jo zaupali, je bila od zlodja težavna sama po sebi, ker sem pri njej imel posla s Kitajci, to je z ljudmi žolte polti,

med katerimi je sleherni vohunsko delo velik križ. Hočem reči, da se človeku našega plemena le redkokdaj posreči, da vtiakne nos v skrivne zadeve teh rumenjakov. Oviri pri tem sta sicer samo dve, toda obe sta res strahotni. Prva je rumena barva njihove polti, druga pa... Kar se pa jezika tiče, ki se ga je nam skoraj nemogoče naučiti toliko, da bi razumel kaj več kakor tisto, kar nam Kitajci hočejo sami povedati.

Pa bi se preoblekel in preoblečil v Mongola, boš dejal. Na to v pravem vohunstvu niti misliti ni moči. Šo namreč reči, ki se kar verjetno in lepo slišijo v romanih, sicer pa... Kar se pa jezika tiče, si res lahko glava in pol, pa si betico morda temeljito napolniš s Konfucijevo žlobudravščino. A ni je lo-banje, ki bi držala toliko, da bi vanjo lahko spravil vsa narečja, kar jih Kitajci govore.

Kadar sem torej imel službenega posla ondi, sem si skoraj zmeraj moral pomagati za zaupniki, ki sem jih dobil ali najel med Kitajci samimi. Ta način je precej drag, uspehi pa so skoraj vedno ničeviti, navadno pa celo porazni...

Torej si lahko misliš težave, s katerimi sem se otepal, ko so me poslali tja. Težave so bile hude zlasti zaradi tega, ker sem imel nastalo »poslušati«, to je vohati za logo, kaj se ondi pleče in kakšno je razpoloženje različnih kitajskih političnih skupin, zlasti tistih, ki so delale naskrivaj. In teh ni bilo malo.

In ker se mi je navzlic temu posrečilo izvesti načrt, ki sem ga bil zamislil in ki se mi je zdel odličen, sem se sam sebi začel zdeti tič... Če hočeš zadevo prav in dobro

razumeti, se moraš spomniti na madame Butterfly, tisto iz opere. Bila je sicer Japanka, pa je moja zadeva na las podobna tisti iz opere, seveda, kar se nekih zunanjosti tiče...

Morda si razumel, za kaj gre. V zgodbi je nekaj ljubezni, pa dosti bolesti — kakor v tisti operi.

Tudi jaz sem v onem kitajskem mestu dobil svojo Butterfly: majhno, drobno, lepo in do ušes zaljubljeno Kitajko in se z njo poročil. Ta moja ženičica z obrazom kakor iz najdražjega porcelana je postala moja najdragocenejša pomočnica ter najzanesljivejša zaupnica. Nekaj zaradi tega, ker me je imela rada, nekaj pa, ker je pripadala spremstvu neke zelo vplivne kitajske osebnosti, za katero sem se moral prav posebe zanimati.

In tako sem s pomočjo svoje kitajske Butterfly lahko nekaj mesecev opravljal kar se da zanimivo in za našo vlado koristno delo. Toda zadovoljstvo mojih predstojnikov je priklopelo do vrhunca, ko se mi je posrečilo prepisati in prevesti nekaj zelo zaupnih in skrivnih listin, ki so za našo vlado bile v tisti zadevi odločilnega pomena. Vse to sem mogel storiti seveda samo s pomočjo svoje lepe in do konca zveste prijateljice.

Če bi učeal sto let, ne bi nikoli mogel pozabiti tiste noči, ko je moja Butterfly vsa zasopla planila v mojo sobo in mi prinesla tiste listine. Brez besede se mi je vrgla v objem in obračala vame iskreče se oči. V katerih je gorela strastna ljubezen, močnejša kakor ves strah, ki ga je sirota morala preštati. Nikoli prej nisem videl, kako čudovite oči ima. Tiste oči... Nikdar jih ne bom mogel pozabiti. Zakaj, boš kmalu videl. (Dalje.)